

програм

четвртак, 15. март 2007.

Др Недељко РАДОСАВЉЕВИЋ
**ГЕРАСИМ ДОМНИН, МИТРОПОЛИТ
УЖИЧКО-ВАЉЕВСКИ (1816-1831)**

Митрополит Герасим Домнин, пореклом Грк из Трапезунта, дошао је на чело Ужичко-ваљевске митрополије 1816. након што је убијен Мелентије Никшић, његов претходник на архијерејској катедри. У време његове управе дошло је до велике обнове црквеног живота, што је резултат промењених околности после Другог српског устанка, али и његовог деловања. Иако се у неколико наврата сукобио са кнезом Милошем око висине и начина прикупљања владичанских прихода, с њим је у целини имао добре односе. Жалбе свештенства против њега, упућене кнезу Милошу, нису увек биле утемељене, и мотивисане су световним разлозима. У време избијања Грчког устанка и током његовог трајања, упућивао је посланице које су вернике позивале на мир. Био је добро образован, а поред матерњег грчког, говорио је турски и српски језик. Схватајући значај образовања, предлагао је отварање богословске школе, и подржавао рад на отварању школа на подручју своје митрополије. Радио је на увођењу реда у свештенство, кажњавао преступнике и спречавао злоупотребе око добијања парохија, присилних венчања и неканонског склапања четвртог брака. У тренутку стварања Кнежевине Србије 1830. није био у својој епархији, а већ 1831. постао је мирликијски митрополит и члан Синода Велике цркве. Герасим Домнин био је последњи ужичко-ваљевски архијереј, јер је та епархија по његовом одласку подељена на две мање, Ужичку и Шабачку епископију. Умро је у Цариграду 1836. под неразјашњеним околностима.

четвртак, 29. март 2007.

Др Александар РАСТОВИЋ
**ЕНГЛЕСКО ЈАВНО МЊЕЊЕ
О УСТАНКУ У МАКЕДОНИЈИ 1903. ГОДИНЕ**

Избијање тзв. Илинденског устанка привукао је пажњу европске јавности. Ипак, највећи утицај, револт хришћанског становништва је оставио на јавно мњење и званичну политику Велике Британије. Тамошња јавност, а нарочито она либералне провенијенције, помно је пратила збивања на тлу Македоније од краја XIX и на почетку XX века.

Устанком се посебно бавила енглеска штампа која је осуђивала бруталне поступке турске војске и нерегуларних трупа и изражавала велике симпатије према устаницима и угроженом становништву. На ступцима британских новина су своје текстове и коментаре у прилог хришћана објављивали многобројни угледни Енглези. Један од најагилнијих по том питању је био новинар и публициста Ноел Бакстон. Иначе, најутичајније новине су слале своје специјалне и ратне извештаче на лице места. Сви су они слали драматичне прилоге о стравичним злочинима и репресалијама чиме се мњење додатно хомогенизовало у прилог устаника.

Поред новинара устаничко подручје су тих месеци походили и угледни научници и путописци који су такође оставили драгоцене податке о размерама устаничког покрета, жртвама, разарањима.

четвртак, 12. април 2007.

Др Ђуро ТОШИЋ
**СУДСКИ ПРОЦЕС ПРОТИВ ДВОЈИЦЕ
МАРТОЛАСА 1477. ГОДИНЕ**

Подизање тужбе пред судом у Котору против Радивоја Радуловића из Цернице (код Гацка) и Обрада Добрановића из Рудина, с образложењем да су, као мартоласи, ухапсили Јурашина Младеновића из Пераста и Радича Младеновића из села Стрп у дистрикту херцег Влатка Косаче, и продали их турском субаши Скендеру настањеном у Церници.

Покретање истражног поступка, уз испитивање оптужених, свједока и ухапшених и продатих Младеновића. Доношење и изрицање коначне, ослобађајуће пресуде, у складу с домаћим статутом града Котора, чија је већина одредаба била донешена још прије успостављања млетачке власти 1420. године.

Рад је рађен на основу нове, углавном непознате грађе из историјског архива у Котору, те, као такав, представља један од рјеђих прилога познавању правних институција код нас у средњем вијеку.

четвртак, 26. април 2007.

Др Тибор ЖИВКОВИЋ
**О НАЈСТАРИЈИМ СВЕТАЧКИМ КУЛТОВИМА У
ДУБРОВНИКУ**

Мошти светог Панкратија у Дубровнику први пут су поменуте у делу Константина Порфирогенита *De administrando imperio* у оквиру 29. поглавља и излагања о почецима Дубровника. Будући да је овај пода-

так тачно датиран у 948-949. годину, поставља се питање када су мошти светог Панкратија пренете у Дубровник. Друго питање које је веома важно, под којим политичким околностима је дошло до овог преноса.

Изгледа да се може поуздано утврдити да су мошти св. Панкратија пренете у Дубровник 742-743. године. Тада је на цариградском престолу седео узурпатор Артавазд, који је од папе био признат за легитимног цара и који је покушао да промени црквену политику Царства, од иконодулске ка иконофилској. С једне стране, узурпатор је добио признање царске власти од папе, а заузврат је папа добио могућност ширења црквеног утицаја у Далмацији. Друго, резултати до којих се дошло, указују на то да и дубровачке легенде, које помињу избеглице из Илирика које су из Рима донеле мошти св. Панкратија, најпре могу да буду протерани иконофили који су се у време Артавазда вратили у Византију.

четвртак, 10. мај 2007.

Др Бојана МИЉКОВИЋ КАТИЋ
ПОРЕСКА ПОЛИТИКА УСТАВОБРАНИТЕЉА

Основни порез и извор буџетских прихода Кнежевине Србије био је данак, порез који је наплаћиван по глави, па је у највећој мери зависио од броја становника, односно броја радно способних мушкараца. Иако он током владавине уставобранитеља није био замењен савременијим облицима опорезивања, пореском политиком коју су током двадесетак година владавине спроводили, уставобранитељи су практично припремали пореску реформу из 1862. године. Они су у оквиру тешко промјеновог пореза по глави постепено успели да висину пореза у одређеној мери саобразе имовном стању пореских обвезника. Поред тога, њихову пореску политику карактеристало је сужавање пореских олакшица појединих категорија становништва, постепено проширивање пореског обухвата становништва (укључивањем нових социјалних група), све детаљнија и тачнија пореска евиденција и све уреднија наплата пореза. На тај начин уставобранитељи су, с једне стране, праведније распоредили порески терет, без обзира што је и надаље највеће пореско оптерећење трпело сеоско становништво, док су, с друге стране, обезбедили уредније и веће попуњавање буџета, растрзаног између замашних привредних и друштвених планова и стагантних извора прихода.

ИСТОРИЈСКИ ИНСТИТУТ

четвртак, 24. мај 2007.

Невен ИСАИЛОВИЋ
Истраживач-стипендиста Министарства науке
и заштите животне средине РС
Историјски институт Београд
**ОМИШ И СРЕДЊА ДАЛМАЦИЈА У ДОБА ХРВОЈА
ВУКЧИЋА**

Град Омиш у Далмацији био је у средњем веку познат најпре као гусарска насеобина, али и као стратешко утврђење из кога су се могли контролисати или угрожавати околни градови (Сплит, Трогир, Клис) и области (долина Цетине, Крајина, те острва Брач, Хвар и Корчула). Омиш је почетком XV века дошао у руке босанског великог војводе Хрвоја Вукчића Хрватинића који је, упркос бројним притисцима, успео да га задржи до смрти 1416. године. Ово излагање има за циљ да понуди одређене хипотезе и одговоре на неколико проблемских питања у вези са Хрвојевом владавином у Далмацији на који начин је војвода стекао Омиш, који су политички актери угрожавали Хрвојев положај у средњој Далмацији, да ли је интензивирано гусарење било обнова традиционалне привредне активности Омишана или средство политичке борбе и, најзад, како је разрешено питање наслеђа Хрвојевих далматинских поседа. Досадашња историографска анализа ограничавала се на синтезу факата, док ово истраживање покушава до утврди и протумачи извесне спорне појединости како би се боље разумела природа, као и правна основа, босанске власти над Далмацијом у XIV и XV веку.

Предавања се одржавају
у сали 2 на првом спрату САНУ
са почетком у 12:00

НАУЧНА ТРИБИНА

март - мај 2007

Историјски институт, Београд
Кнез Михаилова 35/III
тел: 011.638418, 181589
факс: 011.185504
e-mail: istorinst@sanu.ac.yu
<http://www.hi.sanu.ac.yu>

